

คำแนะนำสำหรับประชาชนเพื่อป้องกัน

โรคไข้หวัดนก

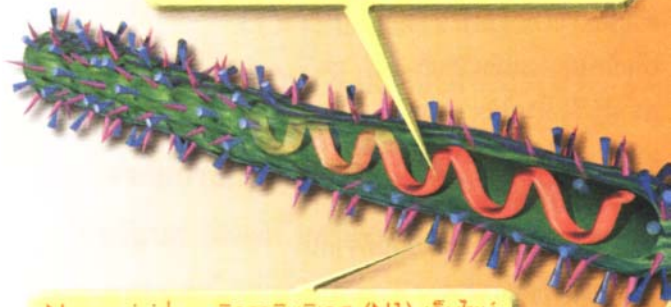
ไวรัส "ไข้หวัดนก"
AVIAN-FLU VIRUS

กระทรวงสาธารณสุข

ไวรัส ไข้หวัดนก

RNA อาร์เอ็นเอ สารพันธุกรรมชนิดหนึ่ง
คุณสมบัติเป็นตัวนำส่งพันธุกรรม

Neuraminidase นิวรามินิเดส (N1) เอ็นไซม์
มีคุณสมบัติทำลายเซลล์เนื้อเยื่อสิ่งมีชีวิต

Haemagglutinin ฮีมากกลูตินิน (H5)
ทำให้ตัวเม็ดเลือดแดงเกาะตัว

ไวรัส ไข้หวัดนก

สารบัญ

	หน้า
• คำแนะนำสำหรับประชาชน เพื่อป้องกันโรคไข้หวัดนก	3
• ความรู้เรื่องโรคไข้หวัดนก	5
• แนวทางปฏิบัติสำหรับประชาชน เพื่อป้องกันโรคไข้หวัดนก	
- ผู้บริโภคไก่และผลิตภัณฑ์จากไก่	8
- ผู้ประกอบอาหาร	10
- ผู้ชำแหละไก่	13
- ผู้ขนย้ายสัตว์ปีก	18
- เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่	20
- การป้องกันโรคให้แก่เด็ก	24
• คำแนะนำทั่วไปในการรักษาสุขภาพ และพฤติกรรมอนามัยเพื่อป้องกันโรคติดต่อ	26
• ข้อเสนอแนะขั้นตอนการล้างตลาด อย่างถูกหลักสุขาภิบาลในช่วงการเกิดโรคระบาด	28

คำแนะนำ สำหรับประชาชน เพื่อป้องกันโรคไขหวัดนก

จากสถานการณ์การระบาดของโรคในไก่รวมถึง ไข้หวัดนก (Avian influenza) ในขณะนี้ กระทรวงสาธารณสุขได้ดำเนินการเฝ้าระวังโรคในคนอย่างใกล้ชิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคติดเชื้อของระบบทางเดินหายใจ และได้ประสานงานกับกรมปศุสัตว์ ซึ่งเข้าดำเนินการควบคุมสถานการณ์ในพื้นที่ที่เกิดการระบาดทุกแห่งแล้ว รวมทั้งป้องกันไม่ให้เกิดการนำไก่ป่วยหรือตายออกจำหน่ายในท้องตลาดอย่างเด็ดขาด

ในสถานการณ์ปัจจุบัน ประชาชนทั่วไป มีความเสี่ยงน้อยต่อการติดโรค การรับประทานไก่และไข่ที่ปรุงสุกไม่ทำให้ติดโรค จึงไม่ควรตื่นตระหนก อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากโรคไข้หวัดนก กระทรวงสาธารณสุข ขอแนะนำความรู้เรื่องโรคและแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

ความรู้เรื่องโรคไขหวัดนก

โรคไขหวัดนกเป็นโรคติดต่อของสัตว์
ประเภทนก ตามปกติโรคนีติดต่อมายังคน
ได้ไม่มากนัก แต่คนที่สัมผัสใกล้ชิดกับ
สัตว์ที่เป็นโรคอาจติดเชื้อได้ มีรายงาน
การเกิดโรคในคนเป็นครั้งแรกในปี 2540
เมื่อเกิดโรคระบาดของสัตว์ปีกในฮ่องกง

โรคไขหวัดนกเกิดจากเชื้อไวรัสไขหวัด
ใหญ่บางสายพันธุ์ที่พบในนก ซึ่งเป็น
แหล่งรังโรคในธรรมชาติ โรคอาจแพร่

มายังสัตว์ปีกในฟาร์มได้ โดยการสัมผัส
กับสัตว์ปีกที่ป่วยหรือตายเชื้อที่อยู่ในน้ำมูก
น้ำลายและมูลของสัตว์ป่วยอาจติดมา
กับมือ และเข้าสู่ร่างกายทางเยื่อบุของ
จมูกและตาทำให้เกิดโรคคล้ายไข้หวัดใหญ่
มีระยะฟักตัว 1 ถึง 3 วัน ผู้ป่วยจะมี
อาการไข้สูง หนาวสั่น ปวดศีรษะ ปวด
เมื่อยกล้ามเนื้อ อ่อนเพลีย เจ็บคอ ไอ
ผู้ป่วยเด็กเล็ก ผู้สูงอายุ หรือผู้ที่มีโรค
ประจำตัว หากมีภูมิคุ้มกันไม่ดีอาจมีอาการ
รุนแรงได้ โดยจะมีอาการหอบ หายใจ
ลำบากเนื่องจากปอดอักเสบรุนแรง ผู้ที่มี
ความเสี่ยงต่อโรคไข้หวัดนก ได้แก่ ผู้ที่

ทำงานในฟาร์มสัตว์ปีกผู้ที่ฆ่าหรือชำแหละ
สัตว์ปีกในพื้นที่ที่เกิดโรคไข้หวัดนกระบาด

โรคไข้หวัดนกต่างจากไข้หวัดใหญ่
กล่าวคือ โรคไข้หวัดใหญ่สามารถติดต่อ
จากคนสู่คน **แต่ในปัจจุบันยังไม่พบผู้ป่วย
ที่ติดโรคไข้หวัดนกจากคนสู่คน**

แนวทางปฏิบัติสำหรับประชาชน เพื่อป้องกันโรคไข้หวัดนก

พุ่ม์โรคไก่และผลิตภัณฑ์จากไก่

1. เพื่อป้องกันโรคติดเชื้อระบบทางเดินหายใจและโรคติดเชื้อระบบทางเดินอาหาร การบริโภคเนื้อสัตว์ รวมทั้งเนื้อไก่และไข่ไก่ โดยทั่วไปจึงควรรับประทานเนื้อที่ปรุงให้สุกเท่านั้น เนื่องจากเชื้อโรคต่างๆ ที่อาจปนเปื้อนมา ไม่ว่าจะเป็นไวรัสแบคทีเรีย หรือพยาธิ จะถูกทำลายไปด้วยความร้อน

2. เนื้อไก่และไข่ไก่ที่มีขายอยู่ตามท้องตลาดในขณะนี้ ถือว่ามีความปลอดภัย สามารถบริโภคได้ตามปกติ แต่ต้องรับประทานเนื้อไก่และไข่ที่ปรุงสุกเท่านั้น งดการรับประทานอาหารที่ปรุงกึ่งสุกกึ่งดิบ

3. เลือกรับประทานไข่ที่ปรุงสุกอย่างดี โดยเฉพาะในช่วงที่มีปัญหาโรคระบาดในไก่

ผู้ประกอบอาหาร

ผู้ประกอบอาหารทั้งเพื่อการจำหน่าย และแม่บ้านที่เตรียมอาหารในครัวเรือน เป็นผู้มีความสำคัญในการป้องกันโรคติดต่อจากอาหาร กระทรวงสาธารณสุข ขอเน้นการป้องกัน ดังนี้

1. ควรเลือกซื้อเนื้อไก่และผลิตภัณฑ์จากไก่จากแหล่งที่มีการรับรองมาตรฐานหรือร้านค้าประจำ และเลือกซื้อไก่สดที่ไม่มีลักษณะบ่งชี้ว่าอาจตายด้วยโรคติดเชื้อ เช่น เนื้อมีสีคล้ำ มีจุดเลือดออก เป็นต้น สำหรับไข่ควรเลือกฟองที่ดูสดใหม่และไม่มีมูลไก่ติดเปลือกที่เปลือกไข่ ก่อนปรุงควรนำมาล้างให้สะอาด

2. ไม่ใช้มือที่เปื้อนมาจับต้องจุ่ม ตา และปาก และหมั่นล้างมือบ่อยๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลังจับต้องเนื้อสัตว์ เครื่องในสัตว์ และเปลือกไข่ที่มีมูลสัตว์ เปื้อน

3. ควรแยกเขียงสำหรับหั่นเนื้อไก่และมีเขียงสำหรับหั่นอาหารที่ปรุงสุกแล้วหรือผัก ผลไม้ โดยเฉพาะไม่ใช่เขียงเดียวกัน

ผู้ชำแหละไก่

ผู้ชำแหละไก่อาจมีความเสี่ยงจากการติดโรคจากสัตว์ จึงควรระมัดระวังขณะปฏิบัติงาน ดังนี้

1. ต้องไม่ซื้อไก่ที่มีอาการผิดปกติจากการติดเชื้อ เช่น ซึมหงอย ขนฟู หน้าหงอน หรือเหนียงบวมคล้ำ มีน้ำมูก หรือซีไหล เป็นต้น หรือไก่ที่ตายมาชำแหละขาย

2. ไม่ซังสัตว์ปีกจำพวกไก่ เป็ด ห่าน ฯลฯ ที่รอชำแหละไว้ในกรงใกล้ ๆ กัน เพราะจะเป็นปัจจัยเสี่ยงให้เชื้อโรคกลายพันธุ์ จนอาจเกิดเชื้อสายพันธุ์ใหม่ ๆ ที่เป็นอันตรายทั้งต่อคนและสัตว์ได้

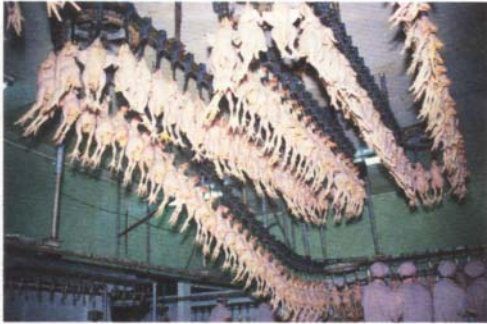

3. ควรทำความสะอาดกรงและอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ ด้วยน้ำผงซักฟอก และนำไปฟึ่งกลางแดดจัด ๆ นอกจากนั้นอาจราดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อเดือนละ 1- 2 ครั้ง

4. หากสัตว์ที่ชำแหละมีลักษณะผิดปกติ เช่น มีจุดเลือดออก มีน้ำหรือเลือดคั่ง หรือจุดเนื้อตายสีขาวที่เครื่องในหรือเนื้อมีสีผิดปกติ ต้องไม่นำไปจำหน่ายและรีบแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์มาตรวจสอบทันทีเพราะอาจเป็นโรคระบาด

5. ต้องล้างบริเวณชำแหละสัตว์ให้สะอาดด้วยน้ำผงซักฟอกหลังเสร็จสิ้นการชำแหละไก่ และควรราดน้ำยาฆ่าเชื้อโรคเดือนละ 1- 2 ครั้ง

6. ผู้ชำแหละไก่ควรดูแลระมัดระวังตนเองอย่างถูกต้อง โดยใช้อุปกรณ์ป้องกันร่างกาย เช่น พลาสติกหรือผ้ากันเปื้อน ผ้าปิดปากจมูก ถุงมือ แวนตา รองเท้าบูท และต้องหมั่นล้างมือบ่อย ๆ

7. รีบอาบน้ำชำระร่างกายด้วยน้ำและสบู่ให้สะอาด และต้องเปลี่ยนเสื้อผ้าทุกครั้งหลังปฏิบัติงานเสร็จสวมเสื้อผ้าชุดเดิม พลาสติกหรือผ้ากันเปื้อน ผ้าปิดปากจมูก ถุงมือ แวนตา ควรนำไปซักหรือล้างให้สะอาด และผึ่งกลางแดดให้แห้งสนิท ก่อนนำมาใช้อีกครั้ง

พืชนย้ายสัตว์ปีก

ผู้ขนย้ายสัตว์ปีกควรระมัดระวังตนเองไม่ให้ติดโรคจากสัตว์ และป้องกันการนำเชื้อจากฟาร์มหนึ่งไปแพร่ยังฟาร์มอื่นๆ จึงควรเน้นการปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมปศุสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

1. งดซื้อสัตว์จากฟาร์มที่มีสัตว์ตายมาก ผิดปกติ
2. เมื่อขนส่งสัตว์เสร็จในแต่ละวัน ต้องรีบล้างทำความสะอาดรถให้สะอาดด้วยน้ำผงซักฟอก สำหรับกรงขังสัตว์ ควรราดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อซ้ำอีกครั้งหนึ่ง

3. ควรดูแลระมัดระวังตนเองอย่างถูกต้อง โดยใช้อุปกรณ์ป้องกันร่างกาย เช่น ผ้าปิดปากจมูก ถุงมือ รองเท้าบู๊ท และต้องหมั่นล้างมือบ่อยๆ

4. รีบอาบน้ำชำระร่างกายด้วยน้ำและสบู่ให้สะอาด และต้องเปลี่ยนเสื้อผ้าทุกครั้งหลังปฏิบัติงานเสร็จ ส่วนเสื้อผ้าชุดเดิมและเครื่องป้องกันร่างกาย ควรนำไปซักหรือล้างให้สะอาด และฟึ่งกลางแดดให้แห้งสนิทก่อนนำมาใช้อีกครั้ง

เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่

เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงไก่รวมทั้งผู้เลี้ยงสัตว์ และผู้ที่ต้องเกี่ยวข้องกับสัตว์ในฟาร์มที่มีการระบาดเป็นกลุ่มประชาชนที่เสี่ยงต่อการติดโรคจากสัตว์ ดังนั้นจึงควรปฏิบัติตามคำแนะนำของกรมปศุสัตว์โดยเคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

1. เกษตรกรผู้ประกอบอาชีพเลี้ยงไก่ ต้องป้องกันไม่ให้สัตว์อื่น ๆ รวมทั้งนกทุกชนิด และสัตว์พาหะนำโรค เช่น หนู เป็นต้น เข้ามาในโรงเรือน เพราะอาจนำเชื้อโรคเข้ามาแพร่ให้ไก่ได้ นอกจากนั้นจะต้องรักษาความสะอาดในโรงเรือนให้ดียู่เสมอ และหากมีไก่ป่วยหรือตายไม่ว่าด้วยสาเหตุใด ให้รีบแจ้งเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ในพื้นที่ทันที ต้องไม่นำไก่ป่วยหรือตายออกมาจำหน่าย และทำการกำจัดทิ้งตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์อย่างเคร่งครัด เช่น อาจฝังให้ลึกแล้วรดน้ำด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อหรือปูนขาว

หรือนำไปเผาเพื่อป้องกันการแพร่เชื้อมาสู่
สัตว์หรือคน

2. ผู้ที่เลี้ยงสัตว์หรือผู้ที่ต้องเกี่ยวข้องกับสัตว์ในฟาร์มที่มีการระบาด ไม่ว่าจะจากสาเหตุใดควรดูแลระมัดระวังตนเองอย่างถูกต้อง โดยใช้อุปกรณ์ป้องกันร่างกาย เช่น พลาสติกหรือผ้ากันเปื้อน ผ้าปิดปากจมูก ถุงมือ แว่นตา รองเท้าบูท และต้องหมั่นล้างมือบ่อย ๆ โดยเฉพาะหลังจับต้องสัตว์ป่วย หรือซากสัตว์ที่ตาย

3. รีบอาบน้ำชำระร่างกายด้วยน้ำ และสบู่ให้สะอาด และต้องเปลี่ยนเสื้อผ้า ทุกครั้งหลังปฏิบัติงานเสร็จ เสื้อผ้าชุดเดิม พลาสติกหรือผ้ากันเปื้อน ผ้าปิดปากจมูก ถุงมือ แวนตา ควรนำไปซักหรือล้างให้ สะอาด และผึ่งกลางแดดให้แห้งสนิทก่อน นำมาใช้อีกครั้ง

ไวรัสไข้หวัดนก

การป้องกันโรคให้แกเด็ก

1. เนื่องจากเด็กมักมีนิสัยชอบเล่น
คลุกคลีกับสัตว์เลี้ยงรวมทั้งไก่และนก
และหากติดเชื้อไขหวัดนกมักป่วยรุนแรง
ดังนั้นในช่วงที่มีโรคระบาดในสัตว์ปีก มี
สัตว์ตายมากผิดปกติ พ่อ แม่ ผู้ปกครอง
ควรระมัดระวังดูแลเด็กให้ใกล้ชิด และ
เตือนไม่让孩子จับอุ้มไก่หรือนกหรือจับต้อง
ซากสัตว์ปีกที่ตาย และต้องฝึกสุขนิสัย
ที่ดีให้เด็ก โดยเฉพาะการล้างมือทุกครั้ง
หลังจับต้องสัตว์

2. หากเด็กมีอาการป่วย สงสัยเป็นโรคติดเชื้อทางเดินหายใจ ต้องรีบพาไปพบแพทย์เพื่อรับการรักษาโดยเร็วที่สุด โดยทั่วไปเมื่อได้รับการรักษาและดูแลอย่างถูกต้อง เด็กจะค่อย ๆ มีอาการดีขึ้นภายใน 2 ถึง 7 วัน แต่ควรสังเกตอาการอย่างใกล้ชิด หากมีอาการรุนแรงขึ้น เช่น มีอาการหอบ ต้องรีบพาไปโรงพยาบาลทันที

คำแนะนำทั่วไปในการรักษาสุขภาพ และพฤติกรรมอนามัยเพื่อป้องกัน โรคติดต่อ

1. ควรรักษาร่างกายให้แข็งแรง เพื่อให้ร่างกายมีภูมิต้านทานโรคได้ดี โดยการรับประทานอาหารให้ครบถ้วน รวมทั้งผักและผลไม้ งดบุหรี่และสุรา นอนหลับพักผ่อนให้พอเพียง ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และในช่วงอากาศเย็น ควรสวมเสื้อผ้าให้ร่างกายอบอุ่น

2. หากมีอาการไม่สบาย เช่น มีไข้ ปวดศีรษะ หนาวสั่น เจ็บคอ ไอ เป็นต้น ต้องรีบไปพบแพทย์ทันที และแจ้งแพทย์ ด้วยว่าทำงานในฟาร์มเลี้ยงสัตว์ หรือมี ประวัติสัมผัสซากสัตว์

ข้อเสนอแนะขั้นตอนการล้างตลาด อย่างถูกหลักสุขาภิบาลในช่วงการ เกิดโรคระบาด

1. ในบริเวณที่มีการระบาดของโรค
ติดต่อควรล้างตลาดอย่างถูกหลักสุขาภิบาล
อย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง
2. กวาดหยากไย่ หรือเศษสิ่งสกปรก
ที่ติดบนฝาผนัง โคมไฟ พัดลม
3. เจ้าของแผงทำความสะอาดแผง
และร่องระบายน้ำเสีย กวาดเศษขยะไป
รวมทิ้งไว้ในบริเวณพักขยะ หรือในที่ที่จัด
ไว้ รวมทั้งกำจัดแมลงและสัตว์นำโรคที่
อาศัยอยู่ในบริเวณตลาดด้วย

4. บนแผงหรือพื้นที่ที่คราบไขมันจับ
ใช้น้ำผสมโซดาไปราดลงบนพื้นหรือแผง
ทิ้งไว้นาน 15-30 นาที และใช้แปรงลวด
ช่วยในการขจัดคราบไขมัน ส่วนบริเวณ
อื่นใช้ผงซักฟอกช่วยในการล้างทำความสะอาด
ในบริเวณที่ไขมันจับตัวหนาใช้
โซดาไฟชนิด 96% ในอัตราส่วน 2 ช้อนโต๊ะ
ต่อน้ำ 1/2 ปีบ ในบริเวณที่ไขมันน้อยใช้
โซดาไฟชนิด 96% ในอัตราส่วน
1 ช้อนโต๊ะ ต่อน้ำ 1/2 ปีบ

5. ใช้น้ำสะอาดฉีดล้างบนแผงทางเดิน
ฝาผนัง และกวาดล้างลงสู่ร่องระบายน้ำ
เสียเพื่อชำระล้างสิ่งสกปรก โซดาไฟหรือ
ผงซักฟอกให้หมด

6. ใช้น้ำผสมผงปูนคลอรีน (ใช้ผงปูนคลอรีน 60% ในอัตราส่วน 1 ช้อนชาต่อน้ำ 1 ปีบ) ใส่ลงในบัวรดน้ำ และรดบริเวณแผง ทางเดิน ร่องระบายน้ำเสียให้ทั่ว ปล่อยให้แห้งเพื่อให้คลอรีนฆ่าเชื้อโรคและกำจัดกลิ่น ส่วนบริเวณที่มีกลิ่นคาวให้ใช้หัวน้ำส้มสายชูผสมน้ำให้เจือจางแล้วราดบริเวณที่มีกลิ่นคาว โดยเฉพาะแผงขายสัตว์ปีกควรฆ่าเชื้อด้วยคลอรีนทุกวัน

7. บริเวณห้องน้ำ ห้องส้วม อ่างล้างมือที่ปัสสาวะ และก๊อกน้ำสาธารณะที่ใช้ในตลาด ต้องล้างทำความสะอาดโดยใช้ผงซักฟอกช่วยและล้างด้วยน้ำสะอาด

8. บริเวณที่พักชยะต้องเก็บรวบรวมชยะไปกำจัดให้หมด แล้วล้างทำความสะอาด และทำการฆ่าเชื้อเช่นเดียวกับข้อ 6

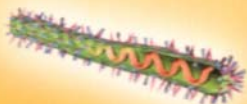
แหล่งข้อมูล

กรมควบคุมโรค และกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข
กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม

โปรดติดต่อศูนย์ปฏิบัติการ กรมควบคุมโรค
โทร. 0-2590-3333 และดูรายละเอียดที่เว็บไซต์
ของกระทรวงสาธารณสุข ที่ www.moph.go.th

ไวรัส "ไข้หวัดนก"
AVIAN-FLU VIRUS

จัดทำโดย กรมควบคุมโรค
จัดพิมพ์เผยแพร่โดย กองสุกษัตริยา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ
พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
จำนวน 50,000 เล่ม เดือน มกราคม 2547